

KAMER ONDERSTEUNT FAMILIERADEN

Familieraden zijn er niet voor niets

De directie van een GGZ-instelling kan de familieraad inschakelen om de communicatie met familie vlot te trekken. Maar omgekeerd kan de familie dat ook. Geertje Paaij praat met twee leden van de Kamer Familieraden. Deze Kamer wil familieraden een vaste positie geven. Zoals bij Altrecht, waar volgens de voorzitter aldaar 'de mindset is veranderd'.

'Als je de familie als informatiebron negeert, benadeel je de kwaliteit van de behandeling gigantisch.' Aan het woord is Kees Snaterse, voorzitter van de Kamer Familieraden. Hij signaleert dat een van de eerste bezuinigingsmaatregelen in GGZ-instellingen vaak het schrappen van aandacht voor familie is. 'Ze zien nut en noodzaak niet, terwijl de familie zoveel meer weet van de patiënt dan de behandelaar. De instellingen moeten contact met familie stimuleren. Als een patiënt weigert, heeft de behandelaar een inspanningsverplichting om de communicatie op gang te helpen.'

Ook Rita van Maurik, coördinator van de Kamer, is deze mening toegedaan. 'Ik krijg ontzettend de kriebels als een hulpverlener zegt dat-ie er voor de patiënt is. Die patiënt heeft een heel systeem om zich heen dat, in welke vorm dan ook, weleens een hele goede steun kan zijn. Goed hulpverlenerschap houdt in de rol van naastbetrokkenen erkennen.'

Richard Makkinga is voorzitter van de familieraad Altrecht (Utrecht). 'Het gedachtegoed dat de patiënt dan zijn rechten wordt ontnomen, is onterecht. Het gaat erom recht te doen aan familiebeleid.'

Wettelijke status

De positie van een familieraad varieert. Waar de ene familieraad familie-activiteiten organiseert heeft de andere de status van een medezeggenschapsorgaan. 'De directie van een GGZ-instelling kan de familieraad inschakelen om de communicatie met familie vlot te trekken. Die raad is ervaringsdeskundig op gebied van familiebetrekkingen, weet hoe de instelling functioneert en kan uit landelijk beleid putten. 'De Kamer kan ondersteunen bij dit soort gesprekken,' zegt Snaterse.

Daar waar de positie van de cliëntenraad wettelijk is verankerd, is dat (nog) niet het geval bij de familieraad. Van Maurik: 'In 2012 heeft de Kamer minister van Volksgezondheid Edith Schippers gevraagd om een wettelijk kader van de familieraad. Dat heeft Schippers naast zich neergelegd; zij vond dat familiebeleid voldoende is verankerd in GGZ-instellingen. De Kamer

vraagt daar nu weer aandacht voor en neemt dit mee in de op handen zijnde Wet Verplichte GGZ.'

Snaterse: 'De wetgeving volgt altijd de praktijk. Je zult als familieraad je positie moeten afdwingen. Bij goed functionerende familieraden is die vaste positie in de GGZ-instelling inmiddels bereikt. Die praktijk leg je als wetgever vast. De wet fungeert als achtervang en steun.'

Makkinga: 'Terecht wees Schippers erop dat er al veel is gerealiseerd. Er zijn familie Vertrouwenspersonen, klachtenregelingen en familieraden. Dankzij de sterke positie van de familieraad is er in iedere afdeling van Altrecht een familie-ambassadeur: een medewerker die op de werkvloer het familiebeleid uitdraagt. Niet wachten op de wetswijziging, maar gewoon aan de slag. Ik zou willen dat Ypsilon een volgende brief van de Kamer Familieraden aan Schippers ondersteunt. Met name voor familieraden die nog in de kinderschoenen staan, is een wettelijke status een steun in de rug.'

Kamer familieraad

Een van de taken van de Kamer Familieraden is bewerkstelligen dat familieraden eenduidig opereren. De Kamer bracht hiervoor een handboek uit vol slimme adviezen en tips om de rol en positie van een familieraad te verstevigen. Verder zijn er communicatietips en vermeldt het handboek welke zaken van belang zijn voor de agenda van een familieraad.

Van Maurik ziet (sociaal-psychiatrische) verpleegkundigen een voortrekkersrol spelen op de werkvloer. 'Met name de jongeren beseffen dat, wil je als GGZ herstelondersteunende zorg bereiken, de familie moet worden betrokken. Hoe doe je dat? Hoe ga je om met weerstand van collega's? Op onze themabijeenkomst laatst vertelden verpleegkundigen hun praktijkervaringen.'

Makkinga: 'In Altrecht is een familiecoalitie. Daarin overleggen leidinggevenden van Altrecht, familie-ambassadeurs en de familieraad met elkaar om het familiebeleid nog beter te maken!'

Familievertrouwenspersoon

'De familieraad is er voor algemene belangen,' benadrukt Van Maurik. 'Natuurlijk luistert de familieraad naar een familielid dat aanklopt voor raad. Want zo'n verhaal kan erop duiden dat familiebeleid op de werkvloer niet goed is. De familieraad verwijst voor individuele belangen van naastbetrokkenen naar de familie Vertrouwenspersoon (FVP). Als het goed is, brengt de FVP elk jaar in de familieraad verslag uit. Indien nodig, kan de fa-

→ VERVOLG

milieraad dan weer actie ondernemen. Uiteindelijk moet het voor hulpverleners vanzelfsprekend zijn familie van hun patiënt te betrekken bij de behandeling.'

Snaterse: 'De familieraad fungeert voor een familievertrouwenspersoon als klankbord. Ook ziet een familieraad er bijvoorbeeld op toe dat familie wordt ingelicht als de huisvestingssituatie van hun dierbare wijzigt. Verder zijn er familieraden die familiedagen organiseren waarbij een bepaald onderwerp centraal staat.'

Makkinga: 'Als familieleden er met de instelling niet uitkomen, kunnen ze het best bij de professionele en onafhankelijke FVP voor hulp terecht (of bij de belangenbehartiger van Ypsilon). Een melding aan de FR kan het familiebeleid verder verbeteren, want dat blijft hard nodig.'

Oproep aan familie

'Er zijn 27 familieraden aangesloten bij de Kamer. We streven ernaar dat de 60 andere GGZ-instellingen zich ook bij ons aansluiten,' zegt Snaterse.

'Een goede samenwerking met de Raden van Bestuur is essentieel,' vult Van Maurik aan. 'De familieraad kan een breekijzer zijn om dingen voor elkaar te krijgen. Het gebeurt nog te vaak dat familieleden pas na tien jaar aan de bel trekken omdat ze het nier langer volhouden.'

Dus familie: laat van je horen. De familieraden zijn er niet voor niets!'

Makkinga: 'Dat klopt helemaal. Dankzij de familieraad Altrecht is een contract gesloten tussen de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht om familiebeleid tot speerpunt te verheffen. Familieraden kunnen wezenlijk de *mindset* veranderen.'

Geertje Paaij

De **Kamer Familieraden** behartigt de belangen van familieraden in de GGZ op landelijk niveau en fungeert als spreekbuis. De Kamer ondersteunt bestaande familieraden, behartigt hun belangen en richt nieuwe familieraden op. Idealiter heeft iedere instelling een familieraad. De Kamer wil dat de familie van cliënten in de GGZ een volwaardige gesprekspartner is in de zorg, behandeling en begeleiding.

Het streven is een wettelijk kader voor familieraden in de GGZ. De Kamer Familieraden is onderdeel van het LPGGz, dat zorgt voor secretariële en beleidsmatige ondersteuning van de Kamer die verder draait op vrijwilligers.